

Z p r á v y a n á z o r y.

Sanace hornického pojištění.

Problém sanace hornického pojištění jest tak starý jako toto pojištění samo, neboť od první veřejnoprávní úpravy v r. 1854 byl si zákonodárce vědom, že nároky poskytované horníkům nejsou finančně dostatečně uhrazeny a namáhal se opětovně, tak obzvláště zákonem z r. 1889, docílit plné úhrady. Ale rakouský zákonodárce neměl nikdy dosti energie prosadit vůči zájemcům zásadu finanční rovnováhy mezi příjmy a výdáními a tento nedostatek odvahy k pronikavému a definitivnímu řešení zdědili jsme po rakouském předchůdci také v republice. A tak stojíme v patnáctém roce republiky opět před starou nerozřešenou otázkou sanace hornického pojištění, bohužel za podmínek mnohem horších a stále se horšících. Mělo-li však Rakousko jakousi omluvu v úplném roztržení organizace pojištění na desítky malých útvarů bratrských pokladen a v odporu hornictva, které domáhalo se vášnivě zrušení samostatného hornického pojištění a jeho včlenění v připravované všeobecné pojištění sociální, nemá československý zákonodárce podobné omluvy.

Bylo v letech 1919—1922, kdy připravován byl platný dnes zákon, velmi snadno možno opatřit z miliardových částek odváděných státu na uhelné dávce dostatečné prostředky pro sanaci hornického pojištění — vždyť celkové zatížení z provisiho pojištění v těchto letech nedosahovalo ani 3%! ze mzdy, — bohužel ani zástupci horníků, ani zaměstnavatelé, ani stát neprojevili porozumění pro nutnost finanční úhrady nároků pojištěnců. A tak platný zde zákon z r. 1922 má sice plně vypracovaný systém nárokový, ale neřeší vůbec otázku úhrady, ponechává ji vládnímu nařízení. Jest známo, že vládní nařízení z r. 1923 zamýšlelo obstarati úhradu pouze na dobu 1 roku rozvrhem a zabezpečiti potom trvale poskytování nároků stanovením dostačujícího pojistného. K tomu však nikdy nedošlo, a tak spočívá úhrada pojištění na nedostatečném rozvrhovém příspěvku Kč 87.— měsíčně, z něhož připadá na horníka Kč 33.— a na zaměstnavatele Kč 54.—. Tímto příspěvkem, proti jehož zvýšení brání se jak zaměstnavatelé, tak horníci, nejsou uhrazeny však ani běžné výplaty na důchodech a výsledkem jest zoufalá a stále se horšící situace Ústřední bratrské pokladny, zhoršovaná dále všeobecnou hospodářskou krizí, která se projevuje v těžařstvu zvláště ostře propouštěním osazenstva a spojením s tím vzrůstem provisi. Plně platících členů Ústřední bratrské pokladny bylo dne 31. prosince 1924 celkem 147.349 a tento počet klesá téměř nepřetržitě (s výjimkou r. 1928 a 1929) na 129.644 ke dni 31. prosince 1933, na 117.711 dne 31. prosince 1931, na 106.357 dne 31. prosince 1932 a na 103.349 dne 30. června 1933.

V souvislosti s tím klesl příjem na příspěvcích z 142 mil. Kč v r. 1925 na 126 mil. Kč v r. 1931, na 115 mil. Kč v r. 1932 a na 106 mil. Kč v r. 1933. Naproti tomu vzrostl počet provisi invalidních a starobních ze 42.023 dne 31. prosince 1925 na 52.152 dne 30. června 1932, vdovských ze 29.279 na 32.580 a výplata důchodů všech druhů ze 158 mil. Kč v r. 1925 na 194. mil.

Kč v r. 1933. Nepříznivý vývoj jak příjmů, tak vydání vedl k rostoucímu deficitu v běžném hospodaření Ústřední bratrské pokladny, který obnášel za rok 1933 samotný asi 86 mil. Kč a byl uhražován po vyčerpání lombardu cenných papírů půjčkami zaručenými vládou. Tento dluh dostoupil koncem roku 1933 výše asi 180 mil. Kč.

Nestačí tedy příspěvky placené zaměstnavateli a horníky ve výši Kč 87.— na hlavu měsíčně a obnášející dle dnešního stavu asi 106 mil. Kč ročně ani k úhradě běžné výplaty dvou třetin přiznaných důchodů, není vlastních prostředků k běžné výplatě jedné třetiny důvodů a schází jakákoli úhrada nároků 103.00 horníků.

Při tom nejsou důchody z hornického pojištění vyměřeny nadměrně vysoko, uvážíme-li 45leté trvání vlastního pojištění hornického. Po 5 letech činí důchod horníka 900 Kč ročně, po 10 letech 1.380 Kč, po 20 letech 2.340 Kč, po 30 letech 3.300 Kč, důchody vdovské polovinu, tedy 450 Kč, 690 Kč, 1.170 Kč, 1.650 Kč, sirotčí čtvrtinu. Průměrný důchod invalidní a starobní činí asi 2.725 Kč, vdovský 1.237 Kč, sirotčí 481 Kč ročně. Redukci těchto důchodů, které zůstávají za důchody dělnického pojištění ve vyšších třídách, bylo by tedy omluviti pouze naprostou nutností po vyčerpání všech jiných možností sanace.

N á v r h y n a s a n a c i .

Je nutno připomenouti, že bylo učiněno od r. 1925 několik vážných a odborně podložených pokusů, provést sanaci hornického pojištění.

První návrh ministerstva veřejných prací zachovává ještě samostatnost hornického pojištění při současném krácení nároků asi o třetinu. Návrh z r. 1927 přepracovaný později s ohledem na novelisované sociální pojištění spočívá na zásadě organického spojení hornického pojištění s pojištěním sociálním při zachování některých výhod hornického pojištění, obzvláště bezpodmínečného vdovského důchodu a dřívějšího nápadu důchodu starobního a při redukci dávek o třetinu. Uvažováno bylo též o částečném splnutí s pojištěním sociálním s vytvořením příplatkového pojištění pro úhradu vyšších nároků a příznivějších podmínek hornického pojištění všechny tyto návrhy a jednání o nich v poradním sboru pro otázky hospodářské nevedly dosud bohužel k příznivému výsledku. Námitky proti návrhům jsou přímo protichůdné. Řešení otázky úhradové se vytýká, že vede k zatížení, které je i státu i zaměstnavatelům i pojištěncům nesnesitelné. Naproti tomu jest zamítaná úprava nároku důchodů i pojištěnců jakožto naprosto nedostačující. Pokud se organizace týče, vyměnily se fronty. Zaměstnavatelské skupiny doporučují dnes sloučení třebaž jen částečné se sociálním pojištěním, očekávající od něho v první řadě větší stabilitu pojistných dávek a zástupci pojištěnců vymáhají zachování samostatnosti hornického pojištění. Přiblížení těchto protichůdných názorů jest znesnadňováno existencí zvláštního nemocenského pojištění, které by bylo nutno při úplné nebo částečné likvidaci pojištění provisiho rovněž pronikavě reformovati. Po podrobnější informaci o dosavadních sanačních

návrzích poukazují na článek místoředitele Vydry a ředitele dra Picka a dra Haase.

Rychlé a stálé zhoršování finančních poměrů Ústřední bratrské pokladny donutilo vládu k novému pokusu o docílení dohody přímým jednáním mezi zástupci interesentů ve zvláštní odborné komisi, složené ze zástupců zaměstnavatelů a horníků a z expertů sociálního pojištění. Komisi byl dán ministrem veřejných prací Ing. Dostálkem úkol, aby prozkoumala dosavadní návrhy na úpravu hornického pojištění a po případě vypracovala návrh nový. O pracích komise vzhledem k důvěrnosti porad mohu sdělit jenom, že vytvořila užší pracovní výbor a užší komisi pojistně matematických odborníků, která opatřila v krátké době bohatý statistický materiál z vlastních zkušeností Ústřední bratrské pokladny z nejnovější doby, na základě něhož byly všechny dosavadní návrhy přepočteny. Tím bylo umožněno založiti dosavadní sanační a případně nové návrhy na spolehlivých početních podkladech, takže nelze uplatniti výtku zastaralosti a nevhodnosti materiálu.

Práce nejúžší komise složené ze 4 odborníků pokročily po krátkém přerušení tak daleko, že byl vypracován již v lednu úplný návrh změny zákona podrobně odůvodněný a který bude předložen v nejbližší době užší komisi a pak odevzdán ministerstvu veřejných prací. Návrh jest založen na myšlence zachování samostatného hornického pojištění se všemi jeho výhodami při současném zajištění Ústřední bratrské pokladny a Ústřední sociální pojišťovny, čímž dociluje se úplného zabezpečení nároků.

Emil Schoenbaum.

Plán zemědělské výroby v Americe.

V Americe se velmi dobře chápe, že hlavním předpokladem zvýšení cen zemědělských výrobků na úroveň, která by přivodila opět výnosnost zemědělského podnikání, jest obmezení výroby. Vždyť Amerika je zemí, která vedle jiných nejvíce přispěla k větší výrobní mohoucnosti, ať již rozšiřováním obdělávaných ploch, či zaváděním výrobních metod, které vedly k vyšším hektarovým výnosům. Z vlastní zkušenosti tedy vidí Amerika, že východiskem je zmenšení výroby, aby ceny zase stouply k úrovni výnosnosti. Ovšem není Amerika schopna sama přinést zlepšení, neboť jsou zde ještě Kanada, Argentina a Austrálie. To bylo úkolem londýnské obilní konference, aby byly nalezeny zásady, podle nichž by bylo postupováno světově k cíli vyrovnání výroby se spotřebou.

Amerika řeší otázku obmezení zemědělské výroby nejsoustavněji a je nesporně příkladem ostatnímu světu. Její pokus je dalekosáhlý a podle jeho výsledku bude lze usouditi na praktičnost snah o plánovité usměrňování zemědělského podnikání, které dnes slyšíme odevšad a také u nás. Proto se ohlédněme po tom, co bylo v Americe uskutečněno a jaké jsou dosavadní zkušenosti. Látku k tomuto pojednání čerpáme z projevu, který měl nedávno americký ministr zemědělství Wallace v americkém senátě. Je to vlastně zpráva o provádění zákona o zjednání rovnováhy v ze-